

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-bivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés felfüggés nélkül, pontosan és jutányosan közöltetik.

Aprilelejen kezdődő 1. évi példányokkal borítéktalanul 2 f. 40, postán 3 fr. 30kr. szolgálhat a' szerk.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. A magyar gyáripar 's a' csak most alakult gyáralapító társaság gr. Széchenyi Istvántól; Árva és Szepesmegyék inségének fő okai; pestmegyei közgyűlés (vége.); Zala-és Ungamegyei közgyűlések; hazai termékek ára józsefnapi vásárkor.)

Amerika (S. Ana elfogatása, hírek Bravo tábornoknak ellenkék választása felől.)

Spanyolország (Politikai pártok a' hadseregél; utonállók növekedő vakmerősége.)

Anglia (Inditvány művészeti museumok föllállítására iránt; cukorvámügyi kérdések.)

Franciaország (pairkamrai tárgyalások; kamatcsökkentési inditványai képviselő kamra előtt 'sat.)

Schweiz (cantonok további nyilatkozatai a' jezuita kérdést illetőleg)

Németország (reform-mozgalom a' zsidó-egyházkörében.)

Orosz-és Lengyelország (késület a' kaukaszai háborura; kormányrendelet a' zsidókra nézve.)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

A' magyar gyáripar 's a' csak most született gyáralapító társaság.

II.

Ez előtti cikkemben, mennyire bírtam, azon valék, "megismertetni a' tisztelt olvasóval: az egyesületek gépezeti filosofiáját általán én miképp fogtam fel." És ezt azért tettem, mihez képest: alkalmazva ebbeli felfogásimhoz a' szóban levő gyáralapító társaság szerkezetét és szellemét, ne csak e' most érintett társulat születési és haldoklási phasisai tűnjenek világosabban elé, de azon hazaszempontú 's különösen azon tisztvi viszonyul is, melyben én állék e' társasághoz, hozhasson minden elfogulatlan méltóbb bírálatot.

A' gyáralapító társaság alapszabályai nélkül szerkesztettek, vagy jobban mondva, mi azonban egyre megy, én csak akkor valék — decemb. 14kén 1844 — részvétre felszólítva, mikor előleges tanácskozó körökben jobbadán ki vala már főzve az eszme, 's nekem ehhez képest nem maradt egyebem hátra, mint vagy egyenesen beállni a' társaságba, vagy egyszerűleg a' dologban nem venni részt; mert hogy lényeges változtatást ezelő bármily inditványom azon előleg egybeszólt compact szövetség ellen, mely a' gyáralapító társaság eszméjét felkarolta 's kifőzve felhozta, mást szülhetett volna mint zavart, időfecsérlést 's legfeljebb schismát, azt mindenki átlátja 's elfogja hinni, ki előtt ebbeli társaságok rendes keletkezése nem ismeretlen dolog.

Ezt azonban nem azért hozom elő, mintha az érintett társulat alapszabályai ellen volna különös kifogásom, vagy Magyarország jelen stadiumában más sphaerák közt szeretném forogni látni a' felébredt honi erőt. Eppen nem. Ezekrűl igen sokat lehetne szólni, 's később tán fogok is. De ez alkalommal célozom ezek elősorolásában egyedül az, mihez képest egy kis basisra állithassam részint mind azt, mi a' gyáralapító társaság eszméjéről keletkezte előtt és óta felette sok oldalról jött füleimhez, részint hogy a' fenforgó körülmények közt, nekem tenni mit lehetett és mit kellett.

Legelsőben is a' védegyelet valamely buzgó álbarátja vagy emissarius — bizony nem tudom, mi csoda tulajdonkép — sugta e' következőket, és mi legszebb, azon jó hiszemmel, füleimbe, mintha ebbeli confidentiája nélkül, melyet egyébiránt, hogy többet ne mondjak, csak szánakozással fogadtam, soha sem lehetett vala képes, saját combináló tehetségem után szinte annyi belátásra jutni. 'Sugyan is hadd szóljon a' reporter!

"A' védegyeletnek egyik nagy hiánya abban áll — és igaz, az ember nem ritkán csak később szokott jöni a' legjobb gondolatokra; így adá elé az érintett reporter a' védegyeleti camarilla egyik fő bajnokának legközelebről valamely kisebb conferen-

tiájában nyilvánított nagy figyelmet gerjesztő okoskodását — hogy tulajdonkép nincs mit védenie, 's ekkép olyan Roi Jean sans terre-féle izé biz az, melynek legjobb akaratával sem lehet nagy vagy legalább védő hatása, mert hiába "nincsnek" nem kell láda. Mihez képest elkerülhetlenül szükséges is, minél előbb minél több fabrikát állítani, habogy a' védegyelet nem akar csak pártfügg-czímerként figurálni, 's éppen olly szaporán enyészni el, mint a' milly hevesen született; mikor aztán "majd ad az augsburgi egy hogy többé nem bír védni sem más sem Pulszky." Alkossunk tehát társulatot, melynek célja ne az legyen ugyan, hogy közvetlen állítson gyárat, mert hiszen erre sem elég tudományunk, sem elég pénzünk; hanem hogy csak közvetve gyamolítsa azokat és vegye pártolása alá, mihez sem annyi tárgyismeret, sem annyi pénztehetség nem szükséges. E' társulatra pedig szölytassék fel mindenki; minek haszná az tán azon kívül, miszerint többtől több kerül, még az is lesz — és ez a' főnyereség — hogy ha nem is más okból mint álszégyenből, igen sokat kerítünk azok közül horogra, 's a' mi legszebb, a' nélkül hogy csak észre is vennék (!?) kiket a' védegyelet címével körünkbe behálózni nem tudtunk, holott tulajdonkép mindegyre megy, sőt ki gyárat felállításhoz járul, még inkább segíti elő, habár nem közvetlen is, ezelőnkat, mint ha a' védegyelethez írná be magát 'sat." És így született a' védegyelettel szoros rokonságát ügyesen eltitkoló gyáralapító társaság, csak hogy később a' nem annyira diszert mint buzgó társak kifecsegék a' színházi titkot. "Már most — így szólott tovább a' reporter — ha Ön, ki nem tagja 's nem barátja a' védegyeletnek, és ki minden hízelkedés nélkül legyen mondva, nagy súlyt vehet a' mérlegbe, meg akarja rontani és halálra döfözt kíván adni a' védegyeletnek, am ne esatolja magát bármily ürügy alatt is — hiszen annyira el van foglaltva és már annyikban veszen részt — a' gyáralapító társasághoz, és meglássa: vagy semmi vagy olly hágyadt valami lesz az egészből, mihez képest egyáltalában nem fog a' védegyeletnek szolgálhatni támaszul, illy támasz nélkül pedig a' védegyelet bizony nem egyéb, mint eszme, melyet Cicero szerint: "eltöröl egy nap."

"Ej be zudár teremts; valamihez magát befurni és valamit külsőképp jóváhagyni 's pártolni, és aztán hát mögött ravaszul az áruló szerepét játszani; ugyan kérдем, lehet-e mennyei áldás olly népen, melynek tagjai az erkölcsi rothadásnak illy undok bélyegét viselik! Bizony nem hiszem." Ezt gondolám az alatt magamban, míg az érintett reporter con amore sincerisált, és én mélyen elszomorodva és hallgatva — mert ugyan, 's bocsánat, ha az illendőséget megsértem, mit lehet illyesre felelni, ha mogyoróssal nem? — csak azzal vigasztalám magam, hogy az illyes legény köztünk tán még raritás. Ámde belsőmben körülbelül következő-féle magánybeszédet mormoltam:

"Szegény ördög azt hitte, nekem ujságot mond vagy valami mély arcanumot fedez fel, holott nemcsak a' mélyebblátók, de biz én is felfogtam közönséges eszmével, 's pedig első pillanatra, hogy a' gyáralapító társaság bizony nem egyéb, mint a' védegyelet félreismerhetlen magzatja."

"Én nem vagyok barátja a' védegyeletnek, ez igaz, sőt igen el tudok szomorodni fölötte, és éppen nem azért mintha nem látnám jó oldalait, mert ki nem látná ezeket; hanem mert sokkal több rossz mint jó oldalát látom, 's ekkép előre tudom, hogy elvégre és minden esetben ezen experimentumbul is csak mi fogjuk huzni a' rövidebbet. 'S ugyanis, mert vagy nem lesz hatása, vagy lesz; ha nem lesz, mint előre látható, akkor nem egyéb mint 'vana sine viribus sat.' ujabbszerű 'kappanrepülés', melynek csak az eredménye, hogy elfecsérelt idő 's elfecsérelt erő után gyengeségünknek egy újabb bizonyágát adja, minek aztán perse igen nagy a' haszna; ha ellenben lesz hatása, mit ül örizzen Isten, akkor olly egyenesen és olly élesen vág a' közbírodalom érdekeibe, miszerint ha erősb újhuzásra fajul, nolens volens in ul-

tima analysi bizony úgy megadminisztrálnak — mert főnökök is változnak, és nem ritkán elhal a' jó vagy legalább a' meglehető, és közönségesen rosszabb áll vagy ül helyibe — miképp nem lesz köszönet benne; mert hogy efféle demonstratio és újhuzás — vagy tán nem az? hiszen ez ma már csak a' komédia titka — mint nem egy költő képzeli és ábrándozza, concessiókra vezessen, azt én soha nem hiszem, sőt éppen az ellenkezőrűl vagyok meggyőződve — és ez köztünk az elválasztó nézet — minthogy mindennek leperreg ideje, 's ekkép ha volt is ideje a' kicsikarásnak, a' minthogy valóban tán volt, 's mi tagadás benne, egy egy kis erőltetés néha, vagy eddigelé közönségesen messzebbre vezetett, mint remonstratio és a' legszebb szó; azért ma, miután a' kormány részen áll, 's elvégre tenni és eleget fog tenni, ne féljünk, minthogy köztünk annyian jobbadán csak peroráltak vagy lehetetlenségek után nyargalgattak, vagy sine fine és sine cruce minden ellen opponáltak, e' rendszer nemcsak ezelőre nem vezető többé, de egyenesen annyira életbe vágó, miképp mindinkább ingerültséget 's ebből okvetlen burjánzó viszátorlást fejtő ki, olly állapotba sülyesztend, melyben Danteval majd igen helyesen de szívszaggatva elzokoghatjuk: "Nessun maggior dolore che ricordarsi di tempo felice nella miseria"*) midőn a' velünk nem sympathizáló de igazságos bíró azt mondandja rólunk "megérdemlék, így kellett nekik." — "Isten bocsássa meg egyébiránt bűneiket, bizony nem tudják, mit eszelekesznek."

"Ámde azért — így mormoltam tovább magamban — mert nem vagyok barátja a' védegyeletnek, 's belőle sokkal több veszélyt mint üdvöt látok keletkezni, mit kerekén ki is mondek és ez okból nem állottam hozzá, azért illy alattomos, illy kaján uton ásní annak vermet, valóban minden idegeimet felborzasztja. Igazi szégyen, valóságos gyalázat. — Nem nem, illy árért 's illy uton még az üdvösséget sem akarnám megvásárolni; mert van az emberben még minden képzelhető üdvnél is valami magasb, és ez az önmegebecsülhetés, melynek ha helye többé nem lehet — 's árulónál és alattomos megfontónál miként lehetne? — bizony mondom, még a' legkicsigázottabb postagebe sorsa is irigylésre méltóbb, mint az ennyire sülyedt emberé! És aztán mi közöm vizsgálni: a' védegyeletből-e, vagy honnan veszi a' gyáralapító társaság eredetét? Hiszen már vajmi sok apát nem kedveltem, kinek fiát becsülni valék kénytelen, 's egynél több anya mutatkozott előttem igazi szörnyetegnek, melynek leánya kellett tül is tetszett 'sat. Én bizony beállók, 's ámbár annyi teher van vállaimon már, miképp alig győzőm, biz én még is előmozdítom az ügyet, mennyire bírom, mert az eszme maga magában ceteris paribus bizony szép, és kár sőt bűn volna olly ügykezetre hideg vizet önteni, melynek lehetetlen hogy valami jó gyümölcse ne legyen, ha azt pártszellem és újhuzó versenygés meg nem rontja. Honunk ereje ugy is annyira el van diribolva, tán a' gyáralapító társaság némiékben egymáshoz még is közelebb hoz minket és ez nem volna vesztesség 'sat. Ha nem irok alá, hiszen ez az egészre nézve igaz nem nagy csorbát üt, mert mi vagyok én egyes ember a' nagy közönséghez mérve, de azért tán még is nem egészen közönyös, miután azon rüt féreg, mely engem akart lebeszélni, alkalmasint többekhez is eljár, mert ez az illy izék természete, és akkor ha több vonja vissza magát, mire fájdalom sok magyar annyira hajlandó és mindig kész, bizony még is megeshetnék, hogy csakugyan egy kis csorbácska támadna az egészben. És aztán én, ki annyikban leplegtelen nyilvánítam nem tetszésemet 's helyben nem hagyásomat azok átellenében, kik velem egy darabig együtt jártak ugyan, de azt gondolák, hogy majd én megyek velük, és általuk mindenüvé, hová nekik tetszik, el fogják ragadtatni, én ollyasoktul is visszavonuljak, mikre barátságosan meghínak,

*) Nincs nagyobb fájdalom, mint boldog időről megemlékezni nyomorúságban.

és mikben velük egy véleményben vagyok? Ezt én nem tehetem 's nem teszem, mert noha sem a barát sem a pajtás nem áll magasban előttem mint a haza és a közérdek, azért ha valaki, én tudom méltánylani 's megbecsülni a szívrokonság és barátság kötelékét.

Igy mormoltam magamban, 's e' hangulattal jelentem meg mult évi dec. 18-án a gyáralapító társaság alakító gyűlésében, hol teli jó reménnyel és jó kedvvel 5000 pengő forintot irtam alá.

Minden aggodás nélkül azonban nem voltam, miszerint a magában gyönyörű de felette complicált terv azon igen talpra esett olasz példabeszéd szerint "chi molto abbraccia, poco stringe" *) nem fogna-e tán az alkalmazásban hajótörést szenvedni, minthogy illyesre, mi annyira szövevényes, mindennek előtt megkivántatnék hideg vér 's minden oldalról lehet leg több discretionio, a' mivel köztünk 's köztünk maradjon a' szó — mindenki, vagy legalább felette sok bizony nem igen bír.

Félig enyelegve, félig komolyan ehez képest közelebbi szomszédimnak, az érintett gyűlésben a' mint ültünk, azon megjegyzést is tettem — mit be fognak bizonyítani ha kell — nem volna-e tán minden esetre czélszerű, az alakítandó társaság címét ekkép módosítani: "a' magyar közönséget a' gyárak nehézségeivel megismertető társulat"; mert hiába mi magyarvériek fabrikások eddigelé bizony még nem vagyunk, felette sokat kell e' tekintetben még tanulnunk, és ki e' hiányunkat korholólag azon hiszem vetné szemünkre, hogy mi az által igen meg fognánk bántódni, csak maga magát gnyolná; mert "non omnia possumus omnes," mindent nem tudni éppen nem szégyen, 's általján véve félig meddig okos magyar nem fogja igényleni, hogy még gyári tudományt is hozott magával a' világra.

Mit azonban a' kérdésben levő társaság módosítandó címéről félig enyelegve félig komolyan mondtam véletlenül, bizony szinte jóslásul ütött ki; mert alig volt megalakítva a' társaság, és esékely személyemmel másod elnökül megválasztva a' választmány, és már a' legelső választmányi ülésben olly symptomák mutatkoztak, melyekből én legalább, 's alkalmasint a' választmányának nem egy más tagja is, azon tanulságot vontuk ki, hogy mi magyarok általján véve, mielőtt e' tekintetben még egy kissé okulnánk, 's heves vérünk csilapodnék és higgadna, bizony alig volnánk alkalmasok még a' legegyszerűbb gépezetű és szerkezetű gyári egyesületre is, 's annál kevesebb, ha így lehetne mondani, olly társasági kezdet fogó, váilat vető 's jó egyetértésben élő családságra, mint a' gyáralapító társaságnak kellene lenni, ha czélt érni akar, mint-hogy feladata igen szövevényes, felette bonyolodott.

Erről azonban a' jövő számban.

Gr. Széchenyi István.

Árva- és Szepesmegye inségének fő okai.

Ha áldott Kánaán földnek büszkén hirdettet hazánkban kénytelenek vagyunk tapasztalni, hogy midőn jó termésű év után az ország egyik részében egy pesti mérő tisztabuza alig kel 5 vfton el, akkor a' másikban az éhenhalás borzasztó rémjé uralkodik, lehetlen azon belátásra nem jutni, hogy ez olly alapos rosznak eredvénye, mi palliatív szerekkel nem orvosolható, hanem csak ideig óráig szüntethető, azon félelem elhárítása nélkül, hogy a' nyomor ismét minden pillanatban megújul. Ezen sejtelmet elég hatalmas felhívónak látom, legalább rám nézve, hogy az mélyebben 's több oldalról vizsgáltság meg's ki mit a' végre jónak czélszerűnek ítélt, véleményét nyilatkoztassa. A' pesti Hírlap erre nézve mentőszernek véli gyárak felállitását, a' Jelenkor pedig mértékletességi egyesületeket 's takarékmagtárákat; — ezek ugyan jó 's el nem maradható intézvények, mindazáltal a' dolgot gyökerében meg sem közelítik. Nézetem szerint az inség fő forrása a' „szerfeletti népesség“ — tekintünk először Árvára, azután Szepes vármegyére.

Árva vgye kiterjedése (Fényes Elek ur statistikáját használom) 37¹/₁₀ □ mérföld, lakosai száma 87,207 fő, ennél fogva egy □ mérföldre 2355 fő esik. Ez külföld példája után, hol néhol 5000-nél is több esik egy □ m.földre, nem látszik soknak, de a' körülményeket mélyebben vizsgálván a' megyének majd minden gyárnélküli 's csupán földmívelési 's mostoha termésű állapotját tekintve azt fogjuk tapasztalni, hogy szörnyű sok, mert az én statistikaj

*) Ki sokat karol, keveset markol. a' Szerk.

nézetem szerint nem azt kell tekinteni, mennyi a' föld általján, hanem mennyi azon föld, mely képes termékből lakóit 's művelőjéltartani — ekkor pedig szomorú felfödözésre jutandunk: azon 37¹/₁₀ □ m.föld 489,821 holdat tesz ugyan, de ezek közül haszonvehető csak 168,388 hold, minthogy pedig e' mennyiségben 88,575 hold erdő is foglaltatik, ez pedig szerfölött kevés táplálékot nyújt, ez is lehozandó, 's így marad: 79,813 hold, ez tehát az alap, minek 87,207 embert el kell tartani, miből világos, hogy nem esik egy hold egy főre! — 79,813 hold nem tesz — 13,333 holdat számítva egy mérföldre — egészen 6 □ mérföldet, miből következik, hogy egy □ m.földre árva földön: 14534 fő számítandó!!! De nézzük Szepes vármegyét! kiterjedése 66³/₁₀ □ m.föld, azaz 886,478 hold, ebből használatos 519,910, hanem 244,986 hold erdő levonandó lévén, marad: 274,964 hold tápláló föld, a' népesség pedig 180,038 fő, 's így alig jut egy főre 1¹/₂ hold föld! 's fenebbi statisztikai elvem szerint jó egy □ m.földre 9000 fő. Ezen statisztikai elvet n a' l u n k annyival használhatóbbnak tartom, mert mindig azt mondjuk, hogy mi csak szántásvetésre vagyunk helyzetünkkel fogva utasítva a). Mennyi föld szükséges egy családnak, mely az országos számításokban rendszeren őt főbül állónak vétetik, eltartására? Curius Dentatus, az ötször consul és kétszer győzelmes dictator, a' hálás haza által neki ajánlott 50 holdat nem fogadta el azon kifejezéssel, hogy becselen aratra — mely egy családot kellő munkásság mellett eltartani képes, meg nem elégszik! — boldog idők! — 's most is rendszeren ennyi számítottatik, ámbár a' föld minősége, gazdasági kifejlettség, ügyesség 's értelmiség ezen számot lényegesen módosítja. Földminőségi tekintetben szinte szomorú felfödözésre jutunk, mert Árvában buza és rozs csak kivételként terem, hanem helyette ikrizze műveltetik, melynek lisztje a' rozsénál alábbvaló, zabot leg többet természetnek, mely kolompérral a' szegény ember szokott kenyere; nagy barmászat szinte nem üzethetik, mert a' legelő csak majus végével használható. Szepesben buza és rozs szinte kivétel, 's jó évben sem ad többet négy szemnél 's leginkább árpa és zab természetik. Uraim! mit sug szívünk istene ha meggondoljuk, hogy hazai gabnánk kivételén abból külföldi fiai jól élnek, midőn felföldi feleink jó évben ikrizzen, és burgonyán tengődnek, sokszor pedig éhenhalás borzasztó kínjai közt hullnak el? kell e' tehát ezen szomorú 's becselenségünkre szolgáló állapot megszüntetéséről gondoskodunk? véleményem szerint ez már kérdés sem lehet! de mi módon segítsünk? gyárakbani elfoglaltatás a' teendők egyike ugyan 's méltánylandó ennek előadása, de általános mentőszernem lehet, mert ha ezen elv felállitatik, akkor tett számításom szerint b) még sok megére lesz kiterjesztendő, melyek annyi népséget képesek gyárak számára fordítani, hogy az egész monarchiaforgó pénze is alig lenne elég gyárfelállitásra, mennyire dolgosak fordíthatók; erősít nézetemben az is hogy nem látom czélszerűnek az egész ország gyárait a' felső vidékeken összpontosítani, mert a' szállítás a' gyártványok árát igen neveli, más lenne, ha azon terméketlen vidékek az ország közepén volnának! — A' magtárák, 's mérsékleti egyesületek szinte e' l e g e' nem ajánlhatók, 's habár ezek a' termékeny vidéken is ohajthatók, a' felföldön talán még nagyobb arányban kívánatosak; mindazáltal a' helybeli rosz lényegét nem változtatnak meg, habár csökkentenék is. Bármikép okoskodjunk, bármit gondoljunk, végre is gyökeres orvosság másban alig kereshető, mint a' számfelötti népességnek, elegendő kéz hagyatván ott mesterség és gyárakra, boldogabb földre szállitványoztatásban. Nem hiszem, hogy az elv ellen valakinek alapos kifogása lehetne, gyakorlati szempontból azon-

a) Ezen statisztikai új elv minden bánya- gyár 'stef. nélküli vidékre nézve — hol t. i. csupán önföldmívelése termékből élő népről van szó, míg a' vidék csak agriculturalis állapotban van — helyes lehet 's kívánatos lenne, ha egész hazánk illy elv vagy kules szerint fölvetetnék — mivel ekkor láthatnók mostani hanyagolt állapotunkban, mielőtt t. i. posványink 's mocsáraink lecsapoltatának 's kiszárittatának 's kártékony folyamaink legalább czélszerű esatornázás 's átszelések által szabályoztatának 'stb. mennyi terjedékű művelésre alkalmas földünk? 's elég e' arra vagy kevés népességünk? 's ha nem: hova mennyi kívántatnék 'stef. A' szerk.

b) Kár, hogy ezt ez uttal legalább rövid vázlatban nem közölte értekező ur! A' szerk.

ban elő fog gördítettetni, hogy az magány-jogokba vágván nem foganatosítható! — Nem is említve hogy de praediis impopulandis számos törvényink parancsolólag szólnak, 's józan politicus által eddig nem tagadtatott elv: salus reipublicae suprema lex esto; ez pedig rendkívüli intézkedésekre is jogosít; már pedig egyedi nézetem szerint rendkívüli körülménynek tekintem azon állapotot, ha a' haza sok fiai éhen halnak, és pedig olly leverő tudattal, hogy ez ha nem minden évben is, de legalább gyakran megújulhat. Azon okokat, melyek sokat a' puszták népesítésétől visszatartóztatnak, csak azért sem sorolom elő, mert véleményem szerint czélt érhetni egy olly rendnél, mellynél a' jótékonyaság másképp is tündöklő fényesillag, ez pedig tőle már csak azért is várható, mert állásánál fogva illy intézkedés által sem most sem jövőben jövedelmeit általa nemcsak nem csökkentené, sőt tetemesen öregbitné, értem a' főtiszt. egyházi rendet! Ha figyelembe veszem, hogy mélyen tisztelt egyházi rendünk sok terjedelmes olly földet bír, mellyből silány marha-legeltetésen felül alig kap valami jövedelmet, a' magány-gazdálkodás pedig általa olly haszonhozólag alig folytathatik, mint ha azokat kisebb részekre osztva egyes családoknak magány-szerződés mellett bérbé adná, hiszem hogy mind maga nem károsodnék, mind pedig a' keresztyénség fő tanját, a' jótékonyaságot gyakorlaná, melly eselekvény egyébiránt mind sok méltatlan kifakadást lesujtana, mind pedig a' harapozni kezdő véleményt nagy mértékben volna képes megfordítani. —

A' szláv nép jelleme szinte megérdemli, hogy pártoltassék, mert nem kell azt ama' néhány bujtogató halátlan honfűtárs tette után méregetni, kik azt felizgatni buzogtak 's tán most is törekednek, kiknek fondorkodásaik legújabb törvényink egyike által, ha more patrio többek példája szerint a' Corpus iurisban nyugalmasan szunyjadni nem hagyatják, hanem egész terjedelmében végrehajtatik c) mind megszüntethetők, a' szláv jelleme munkásság 's pedig kitérő munkásság, mit eléggé azon körülmény is tanusít, hogy azon halátlan honban nem minden évben vagyon éhenhalás, — kiképezhető ügyesség 's tanulni vágyás, e' felett természeti ésszínomság, ezek pedig olly tényezők, melyek czélszerű vezetés, de leginkább jó nevelési rendszer által a' haza javára irányozhatók. Felhozatik ellenök a' szesz italok tulzó kedvelése, — vegyük a' dolgot lélektanilag — psychologice: olly egyed, ki látja, hogy legjobban esetben is csak tengődve képes az életen át nyomorogni, 's magát a' legnagyobb inség ellen soha sem látja biztosítva, rendszeren olly kábító eszközökhöz folyamodik, melyek vele nyomoruságát legalább egy időre feledtetik. Tegyük magyarainkat Árvába, ok is aligha ezt nem teendik; de állitásonkat leginkább erősíti azon köztudomás, hogy a' jobb vidékekre költözött szlávok azon hibából azon arányban vetkeznek ki, melyek jobb létők növekszik. — Ha ezen szállitványozás Alföldre értetik 's nemzeti szempontból vétetik, akkor csakugyan a' magy. elem nyeresége szembetűnő, mert ott fen a' tót népesség ritkul, alföldön pedig az assimilatio elvénél fogva öregbül, 's elmondhatni, hogy az Alföldre telepített szláv melly arányban a' felvidéki tót lakosság egy szlávval kevesbiti, épen azon arányban szaporítja számát a' magyarságnak ezzel összeolvadásánál fogva. A' fen ajánlott módot tehát darab időig elégségesnek tekintem, mert ha az ősiség czélszerűleg módosittatik, vagy az adózó és adómentes föld közötti különbség megszűnik, akkor a' népesítés sem lesz annyi akadálynak kitétetve.

Az inség másik kutféje közlekedési eszközeink szomorú állapotja, melly miatt az alsó vidékek gabonája 's nyers anyaga olcsó áron fel nem szállitathatik, 's míg ezen segítve nem lesz, addig az ott felállitandó gyárak sem fognak valódi kedvező eredvényre fejlődhetni. Ezen osztályba gondolom sorozhatni azon elhagyatottságot, mely szerint az ottani kis gyárosak vagy inkább kézművesek (hanem-ha p. o. a' kis szövőszéket is némiképp gyárnak nevezük) hazánk többi részeivel összeköttetésben nincsenek, 's ennél fogva kénytelenek szegények néha hat 's tántöbbséggé is szertehordozni eladhatás végett azt, mit három hét alatt készítettek. Ha felszámítjuk, mennyit lehetett volna készíteni azon idő alatt, mellyben a' szegény munkás hátán czipelte portékáját,

c) Kívánatos lenne, ha értekező e' tekintetben is előlődné nézeteit. A' szerk.

agány-jogokba is említve hogy vényünk paranálta eddig nem prema lex esto; is jogosít; már vüli körülménya sok fiai éhen a, hogy ez ha vakran megújulpuszták népesiért sem sorolom érhetni egy oly askép is tündökak azért is várkedés által sem a nemesak nem értema főtiszt. em, hogy méterjedelmes oly geltetésen felül ny-gazdálkodás g folytathatik, va egyes családérbe adná, hi- nek, mind pedig onyságot gya- t mind sok méldig a harapozni na képes meg-

gérdemi, hogy a néhány bujtó- getetni, kik azt ekesznek, kik- ynk egyike ál- szerint a Corpus m hagyatik, ha- tjtatik c) mind unkásság 's pe- azon körülmény an nem minden zhető ügyesség ti észfinomság, ezélszerű veze- ér által a haza enök a szeszés 'dolgát lélektak- ki látja, hogy pes az életem át iség ellen so- kábító eszköz- moruságát leg- k magyarainkat ; de állításomat ; hogy a jobb vi- ból azon arány- k növekszik. — tetik 's nemzeti an a magy. elem en a 'tót népes- atio elvénél fog- z Alföldre tele- éki tót lakossá- n arányban sza- el összeolvadá- hát darab időig ösiség ezélsze- s adómentes föld or a népesítés

valóban azt látjuk, hogy jövedelme mindenképen sokkal nagyobb lenne. E' bajon talán a magyar kereskedelmi társaság segíthetne, ha tudniillik valamely helybeli ügynök által a készítményeket helyben megvásárolná d).

Vége nem megvetendő körülménynek tekintem az üzőtt mesterség tökéletlenségét is 's meg vagyok győződve, hogy czélszerű technikai oktatás mellett sokkal alkalmasb portékákat állíthatnának elő 's így érettük természetesen több pénzt kaphatnának. Gondolatom szerint ezen sokat segítne a munkával folytonos foglalkozás, mely az előadott mód által egészen elérhető, valamint a műszerek tökélyesítése, de az oktatás, legalább kisebb mértékben elkerülhetlenül szükséges. — Ezeket tekintem én a tárgyalat nyomor fő okainak. Lehet még több helybeli akadály is, adják azokat elő azok, kik a viszonyokat tapasztalathól ismerik e).

Hir szárnyal, hogy Németországban elégséges tartást nem nyerő számos ezer egyed List tanár elve 's utmutatása szerint hazánkban földeket kapva 's biztos nyughelyet leve szándékozik megtelepedni. A' haza előtt soha sem igazolható tettet követnének el, kik földjeiken külföld fiainak adnának menedéket, midőn hazánkfiai föld nem léte miatt a legszivrepesztőbb módon lesznek halál mártalékivá, ók kik jóban roszban velünk híven osztoztak, kikkel örömünkben együtt vígadtunk, sulyos ügyeinkben együtt üritettük a keserűség poharát, királyunkért, éltünkért, borostyáninkért, szóval mindenünkért a' halál mezején vérünket együtt ontották velünk! — nem! ki ezt meggondolja, nem fogja segíthető kezét külföld fiainak addig nyújtani, meddig azon segedelemmel ön teste 's vérenek részét képes az inség legiszonyúbb nemétől, mentő angyalként megszabadítani.

Pestmegyei közgyűlés. Következett napon a' közelgő tisztújításra nézve történt nemesi összejárás nyújtatott be az illető járásbeli szolgabírák által, mi is választmányának adatott ki. Az ő budai zsidóvargák folyamodása, mellyben ezimer-használhatást 's heti vásárokon árulhatási szabadságot kérnek, a' h. tanács által csak a' kérelem első felét illetőleg nyere kívánt sikert. Olvastattak továbbá orvosai ajánlkozások 's illetőleg folyamodványok azok részéről, kik a' közelgő tisztújítás alkalmakor tiszteletbeli orvosokká ohajtanának kineveztetni 's erre nézve kijelöltetés végett ajánlatni kéri magokat Nador ő fonségénél.

Egyik főbíró tudósítása alkalmul szolgált azon nehézségek érintésére, mellyek a' tisztí számadások 's egyéb okiratokat illetőleg tapasztalhatók leginkább azon okból, mivel eddigelé nem volt szokásban, hogy tisztújítás közeledtével minden tisztviselő számot adjon a' reá bizott hivatalos munkák mibenlétéről. Megtörtént tehát, mint Ny. P. ur megjegyzi, hogy ollykor évek múlva levén szükség hivatalos adatokra, a' megye azt sem tudta, hol kelljen azokat keresnie; mivel tisztújítás előtt számolás nem történt, tisztváltozás közben pedig a' szükséges irományok nem mindig adtak át az illető új tisztviselőknél, mint azt a' közügyek kellő kezeltetése kívánatossá teszi. Illynézeteknél fogva hasonló zavarok kikerülése végett majus első napjaira centralis gyűlés tüzetett ki, midőn a' tisztviselők illető részletes tudósításaikat be fogják nyújtani.

Fordult elő még egy oly eset is, melly inkább csak a' megye belső oeconomiájához tartozik; t. i. egyik megyei tisztviselő ellen ollytan panasz emeltek, mintha az ócsai hídra megvásárolt 's megyei pénztárra rótt anyagok eladatása részben neki is be tudandó volna; tárgyalás folytán az is napfényre jött, miszerint a' mondott híd épen nincs úgy megépítve, mint azt a' beadott számadás után bizvást várni lehet; minde 's még egyéb apró részlet oda mutatnak, miszerint az a' d' óz nép verítékéből begyűlt pénz nem mindig használtatik olly módon, melly lehetőleg gazdaságos költsékezés mellett azt létesítne, mi legczélszerűbb 's legtartós. Tudjuk mi is igen jól, miként testületek gazdálkodása már a' priori másnemű, mint egyeseké; bonyolultabb, költségesebb, ám de ebből nem következik, mintha a' visszaélések száma inkább vagy kevésbbé csökkenthető nem volna. Épen azért figyelemre méltónak véljük azon in-

d) E' végett a' kereskedelmi társaságot lenne tanácsos megkeresni. A' szerk.
e) Kérjük az illetőket, hogy a' helybeli különös okokat köztudomásra juttatni sziveskedjenek a' tárgy kelő felvilágosítása 's megvitatása végett. A' szerk.

ditványt, melly napidíjjal ellátott mérnök főügyelése alá kívánja helyezni a' megyei pénztár által létesítendő köz munkákat, — ezen napidíjak, mint alaposan jegyeztették meg, egyenesen és közvetlenül fogják ugyan érni az illető pénztárt, azonban a' teher, melly most a' nem kellőleg kivett munkabérek fejében adózóinkra nehezül, sulyosbulni semmi esetre nem fog.

Bünperi esetek is voltak szőnyegen; jelesül váltóhamisítás; olly dolgok ezek, mikre a' jámbor falusi gazda szívéből sohajtna föl kandallója mellett, tekintve pedig a' furfangos ügyességet, mellyel a' gonoszság könnyelműek, tapasztalatlanok vagy mohó nyerészkedők után hálóját kiveti — méltán foglathatnának helyt nemesak a' magy. titkokban, de még a' világhírű párisi rejtélyekben is. Váltótörvénykönyvünk újabb pótlékai közt van néhány — nem legvilágosb értelmű sor; ügyvédek meg hitelezők ott is kívánják ezt alkalmaztatva látni, hol tán helye sincs t. i. a' személyes elfogatás, minek egyébiránt a' főforgó hamisítási esetben annyira helyét látta még a' hallgató közönség is, miszerint a' küldetéséből visszatért 's eljáráról jelentést tevő szolgabíró urat — majd megéljenzé.

Szinte figyelmet érdemlő adatok jöttek napfényre azon gyilkosságot illetőleg is, mellyről a' mult évnegyedes közgyűléskor körülményesen emlékeztünk. Tudni fogják olvasóink az akkor mondottakra visszaemlékezve, miszerint bizonyos ház padlásán tatarozáskor — a' cserepező legény b e d e s z k á z o t t holttestet földözé föl; a' holttest városházához vitetvén róla kapitányi megbízás következtében látélet készült, 's kivévén a' szomszédok suttogását — az egész feledékenységbe ment. Négy év múlva F. n. kereskedő neje lelkismérettől indítatva megjelent a' központi főbíró előtt 's elbeszéli; miként egykor (megnevezé a' napot és évet) falon keresztül sikoltozást és zajt — minőt úgye zés okozni szokott, hallott a' szomszéd házból; kevés vártatva ajtónyílást 's csakhamar e' szókat: schlag das Vieh tod! mire ismét jajgatás, egyre halkabbuló nyöszörgés, egy végső följajdulás, majd ajtócsapozás, elvégre halálesend következének. V á d l ó másnap reggel Bécsbe utazván feledé az eseményt, miglen hosszas idő után visszatérve, értesüle azon körülmény felől, miszerint a' szomszéd M — y féle házból, hol ő az imént érintett agyalást 's jajveszékést hallá, be- deszkázott holttestet találták; e' hir hallatára mindig várta, hogy majd mint tanu ki fog hallgattatni, de miután látta hogy e' részben az illető hatóság részéről mi sem történik, eltökélte magában vádlóként lépni föl, mit csakugyan teljesített is. Tisztí vizsgálat 's nyomozás alkalmakor sok olly körülmény jöve napfényre, melly a' vádlott háztulajdonost sulyosan terheli; hiteles tanuvallomások szerint ezen ur cseleddjével mindig igen kegyetlenül bánt, sőt volt többi közt egy szolgáló-leány, kit — mivel fizetési járulékát kérte, fojtogatni kezdé, 's ki csupán véletlennek köszönhető megmenekülhetését. Bebizonyult továbbá mind több rendbeli hiteles tanuvallások nyomán, mind vegyes küldöttég 's illetőleg építés által eszközölt helylátás következtében, miként a' választófal a' két szomszédház és szoba közt ollyan, hogy nemesak minden zaj áthallatszik, hanem a' hangosabban ejtett szavak értelme is kivehető. Növelék a' gyanút egyéb adatok is; M — y házából ugyanakkor, midőn F — né a' mondott veretési jelenetet megtörténtnek lenni állítja — eltűnt egy nőcseled, 's mai napig sem tudatik hova és miként? azon padlásnak, hol a' holttest leszögezve találták, tanutételek szerint 1838ig (midőn a' gyilkolás végbevittnek mondtik) ajtaja sem volt, a' mondott évtől fogva pedig minden lakó előtt zárva tartaték. Figyelemre méltó még azon körülmény is, mihez képest az eltűnt cseledeány — kevéssel eltűnt előtt — elmenvén azon asszonyhoz, ki által M — yhoz beszeresztették, nyilvánítá hogy most új czipét vett magának, 's néhány nap múlva ura házába és szolgálatát oda hagyja. Később, midőn közbejött események következtében ugyanezen eselédszerző asszony városházához idéztették, az előmutatott ruhaneműket — mellyek a' talált holttról szedettek le, ugyanazonak mondá lenni, miket M — y szolgáloján a' főnebbi nyilatkozáskor látott, 's kérte az akkori városkapitányt: engedné meg neki, hogy ezen öltözék-darabokat megmutathassa mindazoknak, kik az elveszett szolgálóval közelebb viszonyban voltak; igérvén sőt mint bizonyost állítván azt, miszerint e' ruhaneműk azok által hasonlókép azon leány sajátjaiul fognak elis-

mértetni; — azonban P. kapitány ezen kérelemben nem egyezett, idővel pedig — midőn a' megye részéről szorosb nyomozás kezdeték, mindezen öltözékdarabokból mi sem vala többé található, mert mint mondaték, azok az ugynevezett kisvárosház leromboltakor elvesztek. Két rendbeli orvosi látélet olvastaték, mindkettő — tekintve a' főforgó eset nagy fontosságát, igen hiányos; annyit azonban még is határozottan bizonyítanak, miként a' padlásra be- deszkázva talált holttest két nyáron át még nem lehet a' mondott helyre rejtve, mivel különben az enyészeti jelei sokkal nagyobb mértékben voltak volna láthatók; ha tehát ide vesszük, hogy a' mondott leány 1838ban tűnt el, a' cserepező által tett fölföldzés pedig 1839diki nyárra esik, e' tekintetben az érintettük hiteles látélet csakugyan nagy figyelmet érdemel.

Ennyi terhes körülmény nehezülvén a' vádlottára, ez csak úgy kerülhetendé ki a' bünkeresetbe vonatást, ha alapos kifogások által magáról a' gyanút elbirta vala háritni; azonban fölhozott mentségei olly annyira gyengék 's tétovázók voltak, miszerint másod alispán ur a' mentségül fölhozottak által csak még inkább terheltetve látá a' vádlottat. Mindezek folytán, de mint elnök alispán ur megjegyze, azért is, hogy a' közvélemény által, gyilkosnak 's bélyegzett egyed becsületügye elvégre tisztába hozassék, kimondatott az actio; P. volt városkapitány pedig 's a' látéletre megbízott orvos hanyag eljárásukért szigorú feleletre vonatni határozattak. Másod alispán ur ez alkalommal igen czélszerű javaslatot tón arra nézve, mikép lehetne elejét venni a' hivatalbeli lelkisméretlen hanyagságnak hasonló nagy fontosságu körülményeket illetőleg; hisszük a' jelenvolt várostanácsi képviselő ezen javaslat czélszerűségét látva nem mulasztandja el az iránt a' tisztelt városi hatóság figyelmét fölgerjeszteni.

Zalamegyei közgyűlés. Martius 3kán kezdetett közgyűlésünk legkitünőbb eredményeként tekinthető az önkéntes megadóztatásnak igen számosak által mutatott példája; ugyanis a' gyűlésteremben fölolvastatott névsorbul kitéstett, hogy a' megyénkbeli nemes adózók száma 200zat meghalad, ezek közt vannak nők is, ollyanok t. i. kiknek kezeik ingatlan vagyonyokra nézve meg nem köttetvék. Hogy ezen ügy körül történt némi korteskedés, nem tagadhatni, azonban kénytelen megvallani még az ellenség is, miszerint ha e' hazában a' korteskedésnek más faja nem léteznék, mint mellyről most tettem említést, akkor annak gyászos következeitől nem igen kellene tartani. Jónak látom egyuttal egyiket megjegyzést tenni azon czikkre nézve is, melly a' Jelenkor 16ik számában, Zalai czáfolat' czim alatt N-d F. cz. aláírással előbbeni tudósításomra vonatkozólag közölve volt. Azon czikk írója (kinek nevét most hosszasan kutatni nem akarom) neheztelőleg vette, hogy mult közgyűléséről irt soraimban nyiltan ki mertem mondani: miszerint megyénkbe a' béke angyala hosszasan távollét után — ismét visszatért; ez állításomat a' mondott czáfolat' olly módon kívánta kiforgatni, ha a' mult eseményeit — mikről egyébiránt kevés kivétellel magam is megvallom: iliacos intra muros peccabatur et extra — említvén szemrehányást tenne a' szabadelmű résznek, 's azon vérengzéseket, miknek akkor fájdalom! megyénk színhelye volt, akként akarja a' liberálisokra alkalmazni, mintha a' conservatívek részéről semmi ollyas nem követtetett volna el. Ezen vádat hosszasan czáfolgatni nem akarom, mivel egyes ember vádszavának a' megye nagyobb része ellenében szerföltött nagy sulyt nem tulajdoníthatok, egy- szersmind az egész megyében tudvalevő dolog, hogy az ismert véres jelenetek mellyik félnek volnának inkább betudhatók. Tehát ennek további feszegetésével fölhangya csupán azon állításomat kívánom fölvilágosítani, hogy t. i. Zalában a' béke jöltevé szel- leme napról napra örvendetebb tüeményeket idéz elő. Tudja Zalában kiki, 's hiszem maga azon czáfoló czikk írója is, hogy megyénk azon három férfa, kiknek jeladását követte a' többség mindenkor, midőn ok egyetértőleg cselekedtek — egymás között meghasonlott; e' meghasonlás oka — miért ne mondanám ki nyiltan — nem más volt, mint azon körülmény, m i s z e r i n t D. F. a' rá erőtetett követséget mindjárt megválasztatásakor el nem fogadta, azután pedig folyvást állhatatos maradt egyszer kimondott meggyőződésénél. Ez által compromittálva hitte magát azon párt, mellynek kimond hatlan megerőtetésébe került megyénk akkori viszonyai között nem an-

hyira D. ot megválasztani, mint ez által az adó nagy eszméjének mentül hamarabb leendő megtestesüléséhez maga részéről járulni; 's azért, ha D. F. eslekvése ellen kifogást nem tehetni is, bizonyára nem vehetni rossz néven azoknak, kik a' vész napjaiban mindent elkövettek, hogy D. megválasztassék — ha legszebb reményeiket látván dugába dűlni, elkeseredtek, miből későbbenneheztelessőt majdgyűlölség keletkezett. Ki a' Cs. — H. és D. neveket ismeri, 's tudja, mennyire elhatározó ezen 3 férfi befolyása megyénk életére, az megítélheti azon állapotot, melyre Zala az említett meghasonlás következtében jutott. Nálunk az értelmiség összetartása sokat — majd mindent bírhat, de épen azért ha szakadás vagy szertehuzás férkezett ezen osztályhoz, Zala haladasi tekintetben talán kevesebbet tehet, mint hazánk bármely más megyéje. 'S most kérdem: nem kell é azon napot, melyen e' 3 férfi 's általok az értelmiség legnagyobb része újra egyesült, béke napja gyánant örömtől dobogó szívvel üdvözlönnünk? — e' kérdésemre tagadólág csak az válaszolhat, ki jobban szeretné, ha megyénk egymás ellen dülő pártokra oszolva maga magát gyengítne 's emésztene, hogy sem egyesített erővel ügyekhez viszszanyerni 's megtartani azon kiténő állást, melyet minden jó és szép tulajdonokkal megáldott néhány fija annak számára hazánk színe előtt kivívott. Ezen kibékülésre czéloztam én multkori tudósításomban, 's mivel N-d ur azt kétségbe vonni nem áallá, azt kell hinnem, hogy ő vagy nem vagy csak egyoldaluan ismérte Zalának előbbi benső állapotját 's a' rá következett új fordulatot, vagy pedig mindkettő iránt tisztában volt ugyan, de ez utóbbit nem látván inye szerintinek, azt 's az által e' sorok íróját vélte megtámadandónak. Czafolom a' multakat főleg azért roszzalá, mivel akkor valakia' nemesség capacitatiojátkaszások emlegetése által hívé eszközölhetőnek; meglássuk, mi kifogása leszen N-d F. urnak a' házi pénztár részére legközelebb történt önmegadóztatás körül tapasztalt capacitatio iránt.

Meg kell még jegyezmem, hogy ez önadóztatási kötelezettség, melyet a' megyénkbeli birtokosok nagy része elvállalt, mindaddig megtartja törvényes erejét, míg az illetők a' megyében ingatlant bírnak; az egész összeg természetesen a' házi pénztárba leszen fizetendő azon kulcs szerint, mely a' gyűlésben kinevezett választmány által fog kidolgoztatni. A' ht. tanács intézvényét, mely a' megyében létező társulatok vagy egyesületek iránt kíván tudósítást, először félretétetni akarák némelyek, mivel a' megyében semmiféle titkos társulatok vagy polit. czélú egyesületek nincsenek; későbbben még is határozatták, hogy fölrás utján jelentessék ki, miszerint olyan társulatok, melyek kötelesek volnának alapsabályaikat megerősítés végett fölküldeni, a' megyében nem léteznek; ha pedig illyesek netalán támadnának, ez iránt Zala RRei a' n. m. h. tanácsot értesíteni fogják.

A' beadott alispáni hivatalos jelentésből kitesztett, hogy rablás gyilkolás most sem hijányának ugyan, de még is a' közbátorság nagyobb mértékben nincs fenyegetve. Nem annyira megnyugtató volt a' rabokról benyújtott tudósítás; Zala RRei, mennyire lehet, enyhíteni akarván a' börtönökben sínyló foglyokon, választmányt határozta kineveztetni, mely szakértőkkel támaszkodás után börtönjavítás iránt véleményt adjon.

Olvastattott továbbá szeretett főispánunk levele, melyben tudatja, hogy a' megye főispáni helytartót nyere; ő exca meg fog kéretni, hogy a' főispáni méltóságot továbbra is tartsa meg, mire nézve ő felségéhez is fölrás intéztetik. — A' ht. tanács fölszólítására a' zala-egerszegi várn, mely évek óta a' házi pénztárba folyt, eltöröltetik, hogy az adózó népen ez által is könnyíttessék. — Az illető járásbeli főszolgabíró jelentéséből értesültünk azon tűzveszelyről, mely Tapoleza városát mult hónapban érte 's miről a' Jelenkorban mindjárt akkor kimerítő czikk közölteték. Főbíró ur mindent elkövetett a' szerencsétlenek inségének enyhítésére, azonban erre nézve legtöbb történt a' m. püspök földesur részéről. Katona-élelmezés fejében járó természetesi adalékát nálunk az adózó készpénzzel váltja meg, mi által a' házi pénztárba fizetendő adó tetemesen szokott öregülni.

Ugoecsa megyei közgyűlés. N. Szőlős mart. Sk. Tisztújításunk óta febr. 24. d. gyűlének örszese először közszönyegünk körül, elnökünk ernyedetlen buzgalmaról tett bizonyossá, melyet újabb pályáján

a' megye közjavára 's honunk jelentékesb kérdései iránt tanusítand, 's mi ösmérve hitét, tudjuk: hogy férfiasan váltandja be szavát. Kezdetben került tárgyalás alá Borsodnak a' törvények lefordítása iránti körlevele. Nagy volt a' vita. Többen, miután a' hazai nyelv diplomatikai állása törvény által kellően biztosított, semmi aggodalmat nem találtak a' helyt. tanács által eszközözendő fordításokban, sőt miután ezen törvények leginkább a' nép érdekében hoztattak, szükségesnek látták, hogy anyanyelvekre is lefordíttassanak. De a' többség úgy vala meggyőződve, hogy miután akkor is hoztattott több a' népet közlelő érdeklő törvény, mikor Romának holt nyelve adott törvényt az alkotmányos magyarnak 's még is mellőzte lefordíttatásukat a' helyt. tanács, ennek mostani eszközölése sértene a' nyelv méltóságát, 's azt mutatná: hogy nem érdemesítettük azon állásra, melyet egy idegen nyelv hazánkban századokig bírt, sőt ellenkeznek a' törvény eredetét megelőző körülményekkel, 's így annak szellemével 's irányávalis, hátráltatná idegen ajku hazánkfiainál nyelvünk megtanulási ösztönét, minél fogyamegkérjük a' n. m. helyt. tanács: hogy ezen a' megye alkotmányos hiténél fogva ki nem osztható fordítások leküldését elmellőzni méltóztassék. — Utóbb Zala körlevele folytán látott szükségesnek bevárni: míg azon kérdések iránt — melyeknek nem a' nagy többség általi pártoltatásuk miatt kelle bukniok — általánosabb sympathiák fognak a' nép közt is erősödni, mert csak így vihetni azokat siker bizonyos reményével az országgyűlési szönyegre — mit ha a' RRek elérkezettnek tapasztalandnak, az országgyűlésnek három év előtti megtartatását a' felségtől kérti hazafi tisztúknak ösmérendik — az egyesületek iránti helytart. körlevélre tisztelettel meg fog iratni, hogy valamint hazájok iránti legszentebb kötelességüknek tartják a' RR. minden a' közügyre nézve üdvös intézetet, mely akár magányosak akár egyesületek által alkottaték — melegen ápolni: úgy polgári bünek tekintenek bármely egyesületet, mely alkotmányos hatalmak elleni szövetekezésnek legesekélyebb jelét is adná — egy perezig szenvedni, 's azt első csirájában gyökerestül szagatnák ki, 's épen ez oknál fogva, mivel olyanokat nem tudnak, de e' hű nemzet körében schol sem képzelhetnek, fölslegnek tartanak bármely intézet szabályit is fölterjesztetni, de ő felségének törvényink értelmében gyakorlandó legfőbb fölügyelési joga iránt való tiszteletüknel fogva felterjeszték az adózó nép javára fenálló takarékmagtári intézet fenálló szabályit — megemlítve azt is, miként a' saját részvételességünk 's külföldi czikkok utáni kapkodási neveltséges divatkórságunk által olly hervadó állapotra nyűgött műiparunk fölemeltetése 's biztosíttatása tekintetéből a' védegyelet itten számos társat nyert, kiknek azonban semmi más mint a' fentebb hazafi kötelesség teljesítése levén szent czéjlok, mennyiben szabályit a' n. m. helyt. tanács különben is már a' megyének — melynek keblében az anyaegyesület létezik — fölterjesztéséből ösmérni fogja — fölterjesztendőnek nem találták, 's ezen czél pártolását, mint a' külföldön való pénzforgás meggátlására 's ez által köz elszegényülésünknek, mostan, mikor még egészen el nem késett, eltávolíttatására legalkalmasb módok egyikét, a' gyár 's műipar emelkedésének garantíáját — a' n. m. m. helyt. tanács kegyes gyámolításába ajánlották. Árvának — éhséggel küzdő szegény népe nyomora enyhítésére felszólító levele melegpártoltatást nyert, — a' megindított ivre gyűlt ajánlatokat azonnal elküldetni rendelé a' megye; bis dat qui cito dat. — Közelget József napja 's legkeményebb tél és szánút zsbabasztja széna szükében levő gazdáinkat, kik aggdólvá félnek hogy ez év is az előbbihez hasonló rendetlen időjárás közt folyand le! — Jövő közgyűlésünk april 21 kén leend.

Hazai termékink ára f. évi józsefnap vasáron köv. volt: timsó fehér mázs. 7 fr.; áni-sé: 12—18 fr.; dárdanyé, rozsnyai: 12—13 fr.; lipitái: 11 fr. 36 kr.—12 fr.; aranyglété, zöldé: 13 fr. 30 kr.; erdélyi: 12 fr. 30 kr.—13 fr.; 20 foku rozs-pályinka akója: 4 fr.—4 fr. 24 kr.; törköly-és seprűpályinkáé: 6 fr. 30 kr.—7 fr.; bántági szilvapályinkáé: 6—7 fr.; szeremié: 8—12 fr.; 30 foku borseszsz foka: 13—14 kr.; természetes körösbogár mázs.: 110—125 fr.; fosztatlan ágyi tollé: 22—68 fr.; fosztotté: 32—140 fr.; pehelyé: 100—140 fr.; iróttoll ezre: 48 kr.—1 fr. 18 kr.; ökörbőr párja: 18—25 fr.; tehéné: 14—18 fr.; bakbőr: 4—5 fr.; szarvasé: 3—7 fr.; öze: 2—3 fr.; borjubőr: 2 fr. 24 kr.—4 fr. 24 kr.; juhboré: 1 fr. 30 kr.—2 fr. 48 kr.; magyar juhboré: 1 fr. 45 kr.—2 fr. 48 kr.; báránybőr: 48 kr.—1 fr. 36 kr.; keeske v. gödölyebőr: 52 kr.—2 fr. 24 kr.; borzbőr: 2 fr. 24 kr.—3 fr. 30 kr.; rókabőr: 3 fr. 30 kr.

— 4 fr. 12 kr.; farkashőr: 1 fr. 30 kr.—4 fr.; nemes nyestbőr: 8 fr. 30 kr.—9 fr. 30 kr.; könyestbőr: 7 fr.—8 fr. 30 kr.; vad maeskabőr: 3 fr. 30 kr.—5 fr.; fekete-maeskáé: 1 fr.—1 fr. 36 kr.; nyulbőr 100za: 23—26 fr.; édes-kömény mázs.: 7 fr. 30 kr.—9 fr.; tiszta buza pozs. méreje: 1 fr. 36 kr.—1 fr. 48 kr.; kétszeresé: 1—1 fr. 4 kr.; rozse: 1 fr. 4 kr.—1 fr. 8 kr.; árpáé: 44 kr.—48 kr.; zabé: 42—44 kr.; kukoriczáé: 1 fr. 4 kr.—1 fr. 20 kr.; kölesé: 1 fr. 20 kr.—1 fr. 24 kr.; tehénször mázs.: 2 fr.; fonott 's kifőzött lószöré: 43 fr.—50 fr.; hosszú nyeresé: 54—70 fr.; rövidé: 30—34 fr.; finom rongyé: 6—8 fr.; középszerué: 5—5 fr. 30 kr.; közönségesé: 2 fr. 30 kr.—3 fr. 15 kr.; apatini gerebenzett kenderé: 18—28 fr.; nem gerebenzetté: 7 fr. 36 kr.—8 fr. 48 kr.; bántági fehér mézé: 22 fr.; sárgáé: 19—20 fr.; barnáé: 18—19 fr.; sonkolyosé: 18—20 fr.; rozsnyaié: 20 fr.; szarvaszárve: 24—36 fr.; ökörszárve 100: 22—24 fr.; bivalyszárve: 20—22 fr.; tehénszárve: 10—12 fr.; marhaköröm ezre: 7—11 fr.; szarvesűes száza: 3—11 fr. 30 kr.; ó gubaes 120 fontos köhle 1s0 rendüé: 6—7 fr.; 2od rendüé: 5—6 fr.; 3ad rendüé: 5 fr.; új 1s0 rendüé: 6—6 fr. 30 kr.; 2od rendüé: 5—5 fr. 30 kr.; 3ad rendüé: 4—4 fr. 15 kr.; bengohogyó mázs.: 9 fr. 30 kr.—10 fr.; köménymagé: 15—16 fr.; finom asztalos enyvé: 17—17 fr. 15 kr.; középlónomé: 16—16 fr. 15 kr.; vetett repezeolajé: 12—12 fr. 30 kr.; finomitotté: 13 fr. 30 kr.—14 fr. 30 kr.; lenolajé: 16—17 fr.; paprikáé: 9—11 fr.; illyriai hamuzsír: 12—12 fr. 15 kr.; magyar fejeéré: 10 fr. 24 kr.—11 fr. 30 kr.; kékesé: 9 fr. 15 kr.—10 fr. közöns. kéké: 8—8 fr. 45 kr.; barackmagé: 15 fr. 30 kr.—17 fr.; luezernamagé: 15—18 fr.; stájer löhermagé: 20—23 fr.; lenmag pozs. méreje: 2 fr. 30 kr.—2 fr. 42 kr.; vad repezemagé: 1—1 fr. 30 kr.; vetett nyárié: 2—2 fr. 30 kr.; télié: 2 fr. 30 kr.—2 fr. 50 kr.; mustármag mázs. 3—3 fr. 30 kr.; egyynyiretű finom gyapju mázs. 133 fr.; középlónomé: 97—106 fr.; középszerué: 75—88 fr.; kö z ö n s é g e s é: 58—70; kényiretű téli finomé: 70—82 fr.; középszerué: 60—67 fr.; közönségesé: 48—56 fr.; nyári finomé: 64—75 fr.; középszerué: 54—60 fr.; közönségesé: 40—50 fr.; báránygyapjué: 60—105 fr.; börgyapjué: 55—119 fr.; timárgyapjué: 42—72 fr.; bántági kézzel mosotté: 40—41 fr.; kézzel mosott magyar juhgyapjué: 26—27 fr.; eserhájé: 4 fr. 30 kr.—4 fr. 40 kr.; vajé: 25—26 fr.; zsír: 13 fr. 45 kr.—14 fr. 30 kr.; disznósérté: 130 fr.; szalonnyé: 10 fr. 30 kr.—12 fr.; debreczeni szappané: 10 fr. 24 kr.—10 fr. 48 kr.; szegedié: 10 fr.—10 fr. 48 kr.; közöns. feketeé: 12—13 fr. 12 kr.; finom égett esontliszté: 8 fr. 30 kr.—9 fr. 30 kr.; közönségesé: 3 fr. 30 kr.; tiszamelléki 1s0 rendüé dohányé: 13—16 fr.; 2od rendüé: 7—11 fr.; debrői 1s0 rendüé: 16—20 fr.; 2od rendüé: 10—13 fr.; 3ad rendüé: 5—9 fr.; debreczeni 1s0 rendüé: 13—20 fr.; 2od rendüé: 10—14 fr.; 3ad rendüé: 6 fr. 30 kr.—8 fr. 30 kr.; pécsi 1s0 rendüé: 9—10 fr.; 2od rendüé: 7—8 fr.; szegedi 1s0 rendüé: 14—16 fr.; 2od rendüé: 9—11 fr.; 3ad rendüé: 6—8 fr.; olvasztatlan fagygyúé: 12 fr. 30 kr.—13 fr.; olvasztotté: 18—19 fr.; bántágié: 14 fr. 45 kr.—15—45 kr.; erdélyi: 17 fr. 36 kr.—17 fr. 48 kr.; oláhagygyúé: 14 fr. 45 kr.—15 fr. 15 kr.; rozsnyai 's bántági sárga viaszé: 84—88 fr.; tokaji aszubar átalagja: 80—120 fr.; ménesinek akója: 20—100 fr.; budai ó vöröse: 4—12 fr.; újé: 3 fr. 30 kr.—4 fr.; fejeéré: 3 fr. 30 kr.—8 fr.; újé: 3—4 fr.; kőbányai óé: 4—10 fr.; újé: 3 fr. 30 kr.—4 fr.; vörös és fejeéré hegyi óé: 5—15 fr.; újé: 4—5 fr.; síkföldi: 2 fr. 30 kr.—3 fr.; fejeéré term. borkó mázs.: 13—15 fr.; vöröse: 11 fr. 30 kr.—12 fr. 30 kr.; szappanúé: 5 fr. 30 kr.—7 fr. aszalt szilváé: 4—6 fr. Pesten mart. 20 kán 1845. Aigner Ferenc s. k. első, Mitterdorfer János másodelnök s. k.

A m e r i k a.

Nyugotindióból az angol kikötőkbe érkezett hírek de minden adat (datum) nélkül jelentik: miszerint S. Ana megrohanván Pueblát az ottani örsereg vitézsége olly veszteséggel verte vissza, hogy ebből tökéletes megsemmisíttetését láthatá; midőn pedig hírül adatott neki, hogy a' győztes pueblai sereg védelmi állást eserélve támadólág készül rontani ellene, egyszersmind Paredes és Bravo tábornokok boszut lihege sietnek a' végső csapás foganatosítására — jönak tartá a' dictator 1000 lovasával San Antonio felé sietni; honnét éjjel elhagyván sergét, csupán négy ember kíséretében szökött meg encerroi falusi lakába menekülendő ideiglen. De utjában egy czirkáló indus csapat mint ismételten elfogá 's az illető hatóság kezeibe szolgáltatá mely őt azonnal a' perotei várba csukató. Feszült figyelemmel várják most az ellene indított pör kimenetelét, melyben személyének számüzetése, 's minden jószág 's vagyonának lefoglaltatása sürgettetik. — Megszökte előtt S. Ana kevésbbé volt ovatos azon tetteben, hogy Veracruzba némely barátához levelet küldött, melyekben azoknak felföldözi töképenzeinek hollételet 's egyszersmind felhatalmazólág utasítja őket: ezen tőkék iránt miképp rendelkezés iránt. A' leveleket szinte feltartóztatták, 's a' pénzeket a' mexicói kormány zár alá veté, valamint jószágit is; így azon férfi, ki nem még milliókrul rendelkezhetett, most még botot sem vághat saját erdejéből, melyet számüzetésekor vándortársul vehetne kezeibe. — A' mexicóiak elnök-választásról beszélnek, 's ezen méltóságra Bravo tábornokot jelölé ki a' közvélemény.

Spanyolország.

A vitoriai őrség tisztí karából újlag több rendbeli bebörtönzés történt. Az elfogottak mindegyike absolutismus-pártoló, 's mint ilyenek a nép általános megvetését érdemlék. A kormány nyomozást rendelt a burgosi lovas ezred tisztjei közt azok fel-füzdéséül, kik egy nyilvános lakomában a spanyol királyné egészségére poharat köszöntöttek elolly hangon, melly az ország alkotmányos elvével, vagy békés haladási irányával ellentétben áll. Azon lakomát az összes tisztikar adá, ebéd közepén egyike a jelenlevőknek következő szavakkal emelt poharat a királyné egészségére: „Éljen az absolut uralkodásu királyné“ — a másik: „Éljen az alkotmányos királyné“ — a 3dik: „Éljen az 1837ki alkotmány.“ Ezekből láthatni, mi szelyletszagotott vélemény uralkodik a spanyol katonai testületben, mi egyszersmind adat az alkotmányos kormánynak: mennyire támaszkodhatik nemzetboldogító újítási végzményeinek létesítésében a spanyol tábor erejére. — A febr. 28án Perpignanból Barcelonába indult gyorskocsit, melly magányleveleket, hivatalos tudósításokat, francia sürgönyöket 's több utast vive magával, la Torderánál — Hostalrich, és San Celoni közti állomáson egészen kirabolták. A gyorskocsi Geronából esti 5 órakor indult el, az említett helyre éji 10 órakor érkezett, hol tizenöt — tetőtül talpig felfegyverzett rabló rohanta meg további haladását gátolag. A haramnagyi parancsra az utasok kiszálltak, 's az utmelletti sáncokban kelle csendesen várakozniok, míg a zsványok a kocsi tartalmát átkutatták; az utasok közül 3 ifju, egyik egy figuerasi gazdag családdhoz tartozó, kezességül a hegyekbe hurcoltatott, 's csak ha a fejökre szabott váltságpénzt a szülék bizonyos helyen lefizetendik, eresztetnek szabadon. Az utazók minden ládáji darabra töretek, kivéven egy francia kereskedőnek rakományit, ki iránt a banditák különös tiszteletet mutattak — a feltört ládákban talált holmik a hegyekbe hordattak, 's a leváltáskák felbontattak, 's a hivatalosak lefogaltattak, a magányosakéi pedig az uton szétzórattak. Több év óta hasonló rablási eseményre nem emlékeznek.

Anglia.

A mart. 6ki alsóházi ülésben Russell lord kijelenté: hogy husvét után a ház figyelmét a munkás néposztályra szolítandja fel, 's ennek bajos állása könnyebbítésére fog eszközöket ajánlani. Ezután Peelnak a zsidók emancipatiója 's a kinstári kancczellárnak a czukorvámra tett nyilatkozataik után Ewart kért engedelmet egy bill előterjesztésére, melly szerint a helyhatóságok művészeti museumok felállítására lennének megbízandók 's indítványát következőleg értelmezé: 1826ban egy alsóházi választmányi határozatnál fogva Londonban középponti rajziskola állítottott, 's ezt legott a tartományokban több rajziskola felállítását követé; azonban az alapok, hogy t. i. a középponti iskola — mintegy a művészet megindítója 's kezelője legyen — fájdalom! nem sikerült; vágy ébredte tehát a művészet pártolóiaban olly intézetet alapítani, mellyben az ó, közép és újabb kor műzikkéi összegyűjtetvén szemlélésük által a nemzet lelkében nemesb — dicsőbb ösztön is ébresztessék. Illyszerü intézet létesítése végett kérek én most engedelmet az általam ajánlott bill előadhatására, mellyben javaslatot teszek egy művészeti museumnak először Londonban, azután pedig minden tartományban a helyhatóságok által kivetendő 's beszedendő adó útján építtetésére, 's ezek által a művészek 's általok a művészet pártolattása 's fenntartása végett, hogy így az ipar és kereskedés által elfogult angol nép az ősek lovagias becsületességével 's érdemeivel közelebbről megismerkedvén velök megbarátkozzék. Peel dicséré az indítványzó javaslatát, 's igéré: hogy a ház azt figyelem nélkül nem hagyandja, 's hogy ő még a jelenparlamentari ülések alatt pénzájlati javaslatot terjesztend elő hasonló célra: de abban nem lehet az indítványzóval egy értelmű, hogy a helyhatóságok adókövetésre lennének felhatalmazandók a mondott intézetek létesítése végett, minthogy a kormánynak még más előterjesztései is lesznek, mellyek az ország jólléte tekintetéből adózást sürgetnek; a kívánt adózással tehát a nép igen terheltetnék, 's ehez csupán akkor kívánna nyúlni, ha magány-ajánlásokból a kívánt összeg nem kerülne ki, mit — tekintve a' ezél nagyszerűségét, az angol nemzettől nem reményl. — Ezután több szónok nyilatkozott még pártolólág az indítványt, 's előterjesztetésére

a' kért engedelem megadatott. — Mart. 8án felszólított Peel: vajjon azon nagy mennyiségű ezukor, melly legujabban Éjszakamerikából egy kereskedő hajón a liverpooli kikötőbe érkezett, minthogy az louisianai rabszolga-készítvény — minő vámmal fog bélyegeztetni? Peela szerződésre hivatkozott, melyet Anglia Éjszak-Amerikával kötött, 's így a rabszolga-készítvény hasonló vámmal rovatik meg a szabad munkások gyártványabelivel.

Franciaország.

A polgári hivatalnokok nyugdíjaztatását tárgyzó t. javaslatra másodszeri szavazás történt mart. 10én, ellene 201, mellette 188 nyilatkozott, e' szerint az 13 szótöbbséggel félrevetett. Ugyane' napon a' paireknél szönyegre hozatott az elhunyt Bricqueville ezredes törvényjavaslata, melly szerint Duroc és Bertrand tábornagyok tetemei a hadastyáni palotában Napoleon mellé tétessenek nyugalomra. A javaslat heves ellenszegülésre talált; felhozattott hogy a' nagy eszázár méltósága alázatnék meg, ha azon helyet, mellyet a' nemzet tisztelete jelölt ki számára, más, nálánál kisebbekkel kénytetnék megosztani; és ha már csakugyan a' nagy ember mellé más is fektetendő, úgy azok nem az indítványzotak, hanem ezeknél különbek legyenek. A javaslat szavazásra boesattatván 64 szóval 55 ellen elfogadtott. — 11én a' követkamrában Muret de Bord képviselő fejtegeté az ötös kamat csökkentését indítványzó javaslatát, „már kétszer, mond szónok, fogadá el a' követkamra az ötös kamat változtatását, szintannyiszor vetett az el a' pairek házában, pedig ezen javaslat mindig, kivéven az 1840ki év végét (Thiers minisztersége alatti hadi láрма) könnyen létesíthető lett volna, ha a' kormány annak irányában határozottan lépnd vala fel. A' mostani pénzügyminisztert a' csökkentés barátjának tartja szónok, 's hiszi, hogy ő nem idegen a' rendszabálytól, de létesítésére nincs elég bátorsága; a' kamrának köteleltsége tehát őt törvényes hatalommal felruházni, ekkép a' javaslat mint törvény három hó alatt életbe lépnd 's a' vesztéséges börzejátékok korlátozva lesznek. E' ténynél azonban higgadság 's komolyságra van szükség, azért szónok az ötös kamatot most csak 4 1/2-re akarja csökkentetni stb. Lacave-Laplagne miniszter kinyilatkozatá: hogy a' kormány e' javaslat tárgyalatását nem ellenzi 's hogy magais részt akar venni benne; 's kijelenti: hogy ő maga is kívánja a' kamatváltoztatást, azt szükségesnek 's hasznosnak is mondja, egyedül az idő-megválasztásban távozik el az indítványzó nézeteitől; 's figyelmébe ajánlja a' kamrának, hogy illynemű intézkedést másnak felelősségére tenni okodjék mindaddig, míg a' szükséges előlépések kormány által nem létesíttetnek. Különösen ezen javaslat csak akkor törvényesíthető, ha minden vasut iránt állandó és határozott törvény hozatik. A' tárgyalás máskorra halasztott.

Párisban mart. 11én gyászos kimenetelű párviald történt, melly minden jobb érzésű keblet borzadással töltött el, benne a' hajdani ököljog véres nyomait szemlélve. Könnyebb érthetőség végett előre kell boesátnunk: hogy Guizot és Molé mindketten a' konservatív párthoz tartoznak de legujabban a' titkos költségekről javaslat vitatásakor a' pairek házában nézeteik olly annyira elágzának, hogy egymás ellen, habár ugyanazon párt hősei, mint legkonokabb ellenzék álltanak. Az általok elkezdett vitát a' mindegyiknek közvetlen befolyása alatti lapok folytaták, a' Globe t. i. (Guizot organuma) és a' Presse (Molé) ezeknek szerkesztőik: Beauvallon az előbbi 's Dujarier az utóbbi lap mellett — a' megtámadásokat és czáfolásokat olly elkeseredéssel üzték hogy az első nem találván mérge kiöntésére elég tért sajtó útján, nyilvános társaságokban mondogatá: hogy neki Dujarier arca nem tetszik, 's mindenkít felhatalmaz: ezt az illető előtt ismételni. E' szavakban Dujarier kihívat látott, elküldé tehát segédeit Beauvallonhoz a' fegyver, idő és hely iránt értesülés végett; ez pisztolyra mutatott, 's a' fenérintett napon a' boulognei erdőben megjelentek. Először a' Globe lött, de nem talált, ezután Beauvallon irányzott 's ellenfelét szeme alatt találva agyát összezuza, ki legott szörnyet halt. — A' Presse-t most a' National hitta ki, de a' kimenetel még nincs közölve.

Schweiz.

Luzern így szavazott: „Azon állítás, hogy a' jezuiták tana rosz irányu tan, nem más, mint megtámadtatása a' kath. egyháznak, mert ők csak az ez által elfogadott könyveket nyújthatják növendékeik kezéikbe. A' jezuitáknak engedelmsége azonos minden

szerzetével; ők a' pápát egyházi fejknek ismerik; mint tanítók és lelkészek a' hatóság és megyés püspökök alatt állnak; kik tudandják kötelességöket teljesíteni, ha valahol hibát veendnek észre. Hogy Luzern mikép intézkedjék vallási, nevelési 's lelkészeti ügyeiben? az ez iránti határozást egy protestans hatóságra sem bizza. Több prot. lelkészt lehetne nevezni, kik Schweizban a' kath. vallás ellen szóval, irással 's tettei léptek föl“ stb. A' vitások folytatása köv. gyűlésre halasztott. A' mart. 4ke i ülésbe két rendbeli folyamodvány nyujtatott; egyik a' thurgauai néptől 3755 aláíróval a' jezuiták kiltatása ellen, másik a' luzerniektől 72 aláíróval a' jezuit. kiltatása mellett. Ezután a' már vitatott jezuitismus felett folytaták tovább szavazást. St. Gallen ismétlé előbbi voksát; Luzernt barátilag akarja felszólítani határozatá visszavételére. — Freyburg kérdi: miért akarják a' jezuitákat számüzni? azért é, mert schweiziak? nem! hanem — mert 12 canton akarja, és mert salus populi suprema lex esto; kérdi tovább: mit mondana Bern canton, ha ezen törvény nyomán valaki azt indítványozná: Bern canton igen nagy, osszszuk fel a' kisebbek közt? A' feleletül hallgat. Vádat emelnek a' jezuiták ellen, de ezen vádak közt egy sincs új, vagy ollyan, mellyre a' leghitelesb személyzetű esküttörvényszék tagjai: nagy Fridrik, Katalin, Müller János, Lamennais, Balme, Lacretelle, Leibnitz, Schlosser, Schell, d'Alembert, Voltaire, Bossuet, Fenelon stb. ki nem mondották volna az alaptalanságot. A' jezuitáknak szemökre veték, hogy ők sem nem aristokraták, sem nem despoták, sem nem republicanusok; és még is politikai elvök miatt akarják őket számüzni! Hol itt az elv a' számüzendőkénél? és hol a' következetesség a' számüzők között? Ha a' népet kérdenők meg: akarja a' jezuitákat? ezen nép igennel válaszolna, mert a' schweizi nép szerény, szabad és igazság-szerető nép“ stb. — Az ülés más napra halasztott. Hat ülése volt már a' szövetségnek és a' jezuita kérdésben elhatározlag még sem nyilatkozhatott; a' szavazásokból azonban kitetszik, hogy 10 egész és két fél canton ki akarja tiltatni a' jezuitákat, 8 canton tagadja, hogy a' szövetségnek joga lenne a' frigyes cantonok bármellyike határozatát megsemmisíteni; 2 (Genf, és St. Gallen) barátságosan akarja Luzernt felszólítani meghívása visszahuzására. Ha a' pártok annyira nem simulandnak — miként alig reménylhető, hogy a' kívántató többség compact egészet alkossanak; akkor a' jezuita-ügy a' jövő rendes szövetséggyűlésre fog halasztatni.

Németország.

Frankfurt. febr. 24kén egy helybeli izraelita polgár az itteni izraelita község előljárójai által építtetni szándéklott imaház költségének födözésére önkéntesen két ezer ftot ajánlott azon esetre, ha az építendő sinagogában 14 nap közben legalább egyszer orgonazengéssel és szentbeszéddel összekötött isteni tisztelet fog tartatni. Ezen ajánlat elfogadása előzvényül szolgáladna azon legközelebb nyáron itt összejövendő rabbi-gyülekezet által meghatározandó rendelkezésnek, mellynek következtében az izraeliták szombat ünnepe szombatru vasárnappra tétetnék át. E' rendszabály ellen — a' casuisták vak ellenszegülését kivéve — tiszta 's elfogulatlan bibliai szempontokból semmi alapos okot sem hozhatni fel, miután a' szentírás maga hét munkanap után egy nyugnapot rendel a' nélkül, hogy erre határozottan jelölne ki a' hét valamelyik napját. Az izraelita előljárók határozatát feszült figyelemmel várják.

Orosz- és Lengyelország.

A' kaukazusi hadsereg tábornokai jelenleg Pétervárott vannak részint hivatalos számadataik előterjesztése végett, részint hogy a' készülöben levő új hadi terv vázlatához tanácsaikkal járuljanak. Febr. 18án egy hadsereg-szaporitást tárgyzó czári rendelet boesattatott közre, mellynek tartalma köv.: A' kaukazusi hegynép meghódíttatásának lassu előhaladása, melly által Moszkaország hatalma ezen nagy terjedelmű kerületben is megállandósíttatnék, szükségessé teszi Kaukazonon táborzó hadseregünk ereje szaporitattását a' nélkül, hogy a' birodalom méltósága fenntartására és szükségéire megkivántató többi állandó hadi erő csökkentessék. Ennélfogva czélszerűnek láttuk tartományink keleti részeinek a' szokásos ujonezszedés ez esztendei határidejét novemberről martziusra előlegezve tenni át. Melly is f. e. martzius 15kén (27) veendi kezdetét 's april 15kén (27) okvetetlenül be fog fejeztetni. Ez alkalommal minden ezer férfi közül hét leend katonának avatva stb. aláírva Miklós.

